

Nr 230.

Av herr **Werner m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående
ändring i § 13 i ordningsstadgan för rikets städer.

Att församlingsfriheten i Sverige skall vara illa skyddad förstås av sig självt. Det finns ingen anledning varför den skulle vara bättre ställd än alla andra medborgerliga friheter. Också i fråga om den har regeringsformens ord, att »Konungen skall ingen fördärva eller fördärva låta till personlig frihet» samt »ingens samvete tvinga eller tvinga låta» blivit en död bokstav. Det förstås ock av sig självt, att utvecklingen i detta fall gått bakåt, icke framåt. Knappt på ett århundrade har svenska folket erfarit en sådan rad av godtyckliga ingrepp i sin församlingsfrihet som under de oroliga åren 1909 och 1910. Överhuvud äro tvister med polisen och allehanda småaktiga ingrepp och förbud från dess sida något ständigt återkommande vid arbetarnes möten och demonstrationer under fri himmel.

Men även frånsatt friluftsmötena är församlingsfriheten utsatt för svåra intrång, vilka på sistone förvärrats. Särskilt ödesdigert har härvidlag högsta domstolens utslag i den stora förräderiprocessen varit. Därigenom nedre nämligen den hittills iakttagna gränsen mellan enskilda och offentliga möten, en gräns, som t. o. m. polisen i förevarande fall hade iakttagit. Enskilda kongresser och större möten kunna nu i stor utsträckning behandlas som offentliga, och det värsta är, att högsta domstolen ej angivit någon fast norm, enligt vilken anordnarne själva kunna fundera ut, om mötet är att anse som enskilt eller icke. Faran är stor att i detta fall som i så många andra vänsteroppositionen skall försättas i en undantagsställning, dess möten komma att anses och behandlas som offentliga, de andra ofarliga partiernas däremot som enskilda.

Men, säger man, en erkänd församlingsfrihet skulle innebära fara för ordningen och tillåta folkmassan att påverka regering och riksdag genom hot. På detta resonnemang kan intet bättre svar givas än de

ord Karl Staaff yttrat i sin småskrift om Församlingsrätten, ord väl att märka, som han vidhöll och avtryckte, när andra upplagan utkom år 1906:

»Församlingsrätten har verkligen ofta begagnats till demonstrationer, vilkas dolda eller öppet uttalade ändamål varit att skrämma de styrande till eftergifter. Och man kan tillägga: detta har ofta nog lyckats . . .

Är då därmed bevisat, att församlingsrätten i sådana fall missbrukats?

Vi tro ej att detta är så givet.

Vi kunna, ja vi måste förutsätta, att vid vissa av dessa tillfällen den opinion, för vilken man gav efter, i motsatt fall hade sökt sig utvägar, liggande utom de lagliga utvecklingsmöjligheterna. Nåväl! Icke alla revolutioner äro oberättigade. Tvärtom, om vi betrakta de nutida samhällena skola vi finna, att många bland dem, ja, kanske de flesta — däribland vårt eget land icke undantaget — vila på en berättigad revolutions grund.

Men det skulle ju vara alldeles orimligt att antaga, att berättigade revolutioner endast vore att söka före vår tid, och att hädanefter aldrig de styrandes oförstånd eller dålighet kunna bli så stora, aldrig ett folks missnöje så grundat, att en statsvälvning är befogad.

Hava vi nu kommit dit, så torde det icke vara svårt att draga nästa slutsats, som lyder så: det är bättre att de härskande giva efter — även utan övertygelse — för ett hot med revolution, när den är berättigad, än att revolutionen utbryter.»

Härtill kan läggas, att den »ordning» de maktägande tack vare ständiga kränkningar av tryck-, yttrande- och församlingsfriheten lyckats åstadkomma nu under kriget lär komma att stå svenska folket dyrt. Medan i England, det land som framför andra varit församlingsfrihetens hemland, arbetslönerna under kriget stegrats i en långt starkare grad än här och livsmedelstillgången trots mycket stora svårigheter hållits förvånande väl uppe, så har vårt folk fått erfara en »ordnad» halvsvält, som mer och mer röjt tendens att övergå till helsvält och det även i fråga om varor, vilka i tillräcklig myckenhet mer än väl kunnat produceras inom landet såsom framför allt sockret. Också i Ryssland försöktes som bekant något liknande. Man utsatte folket för onödig svält och sökte sedan skydda denna trafik genom intrång å församlingsfriheten. Vad följderna blev av denna metod torde ej behöva sägas.

Strävanden att skaffa församlingsfriheten ett verksamt skydd ha gjort sig gällande i vår riksdag alltifrån den tid, då i och med tull-

reaktionens seger intrången på folkets fri- och rättigheter började bliva hårdhäntare än under flera decennier förut. Man har därvid ända från början framhållit, att den officiella grund, varpå dessa ingrepp stödjade sig, faktiskt är olaglig.

Strafflagens hithörande bestämmelse (kap. 10 § 15) lyder:

»Sammankommer menighet å landet eller i stad till överläggning om allmänt eller menigheten särskilt rörande ärende; då må tillträde till sammankomsten ej offentlig myndighet förvägras. Ej må sammankomsten av myndigheten upplösas, så framt därvid ej företages något, som mot lag stridande är eller eljes allmän ordning störer. Den, som underlåter att hörsamma myndighetens bud i ty fall, straffas med böter från och med tio till och med tvåhundra riksdaler.»

När denna paragraf antogs (vid 1862—63 års riksdag), hade regeringen ursprungligen föreslagit en vida strängare formulering, men lagutskottet omarbetade densamma med utsagt syfte att »svenska folkets urgamla frihet» till »offentliga sammankomster för varjehanda ändamål» skulle hävdas och alltså församlingsfriheten förutsättas som given. Särskilt viktigt var, att utskottet strök den bestämmelse om anmälningsplikt som regeringsförslaget innehöll.

Men regeringen gav sig icke. När den icke fick in anmälningsplikten i strafflagen, skyndade den att lagstridigt insätta densamma i en förordning, nämligen Ordningsstadgan för rikets städer av år 1868 med ändringar av år 1886, vilken stadga handlar om mångahanda ämnen såsom utelöpande hundar, kägelslagning, sopning, exkrementforsling, svinmats rätta behandling ävensom offentliga möten och föredrag. Sistnämnda ämne, som ju rör församlingsfriheten, avhandlas jämte lindansning, djurförevisning o. d. i stadgans § 13, som lyder:

»Var och en, som vill i stad eller å dess område giva offentlig föreställning, såsom skådespel, lindansning, konstridning, förevisa djur, konststykke eller annat dylikt, hålla konsert eller eljest utföra musik, anställa maskerad, bal, lekstuga eller andra nöjen, hålla allmänt föredrag, som ej är att hänföra till andaktsövning eller föreläsning vid läroanstalt, hålla allmänt sammanträde eller göra andra tillställningar av vad beskaffenhet som helst, vilka genom allmän tidning, anslag eller annorledes kungöras, eller vartill inträdeskort försäljas, eller avgift på ett eller annat sätt från allmänheten fordras, begäres eller mottages, eller till vilka allmänheten eljest har tillträde, skall därom göra anmälan hos polismyndigheten. I fall tillställningen kungöres genom allmän tidning, skall denna anmälan ske före kungörandet och eljest, där så ske kan, minst 24 timmar före föreställningens början. Den, som anmäler tillställningen,

vare pliktig, när det av polismyndigheten påfordras, ej mindre att styrka, att den uppgivna lokalen eller platsen blivit av ägaren eller innehavaren upplåten för ändamålet, än även att om tillställningens ändamål och beskaffenhet lämna polismyndigheten de upplysningar denna äskar för att kunna meddela erforderliga ordningsföreskrifter, allt vid äventyr att tillställningen eljest anses icke vara behörigen anmäld.

Är fråga om maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurförevisning eller andra med dessa jämförliga tillställningar eller skall tillställning äga rum på gata, torg eller annan allmän plats eller annat under bar himmel beläget ställe, till vilket allmänheten eljest har obehindrat tillträde, då skall polismyndighetens tillstånd avvaktas, och vare förbjudet att, innan tillstånd meddelats, utlämna inträdeskort, fordra, begära eller mottaga avgift.

Den, som gjort anmälan om tillställning, vare sig tillstånd erfordras eller icke, har att ställa sig till efterrättelse de ordningsföreskrifter, som kunna av polismyndigheten meddelas.

Underlåter någon vad här är stadgat, eller försummar ägare eller innehavare av lokal eller plats, som för tillställning kommer att begagnas, att före tillställningens början göra sig förvissad, om tillställningen blivit vederbörligen anmäld, eller i fall, där sådant erfordras, tillåten, böte från och med 5 till och med 100 kronor.

Där sig visar, att tillställning, som här ovan omförmäles, åsyftar eller innebär något, som strider mot sedlighet eller allmän lag eller föranleder till svårare oordning, äger polismyndigheten att dess förnyande förbjuda. I nu nämnda fall, ävensom då tillställningen utan vederbörlig anmälan eller tillåtelse äger rum, eller bland de närvarande uppkommer oordning av svårare beskaffenhet, den där icke genom deltagares i densamma avlägsnande kan undanröjas, må sammankomsten av polismyndigheten upplösas; och vare alla de, som å stället sig församlat, pliktiga att, på nämnda myndighets uppmaning, därifrån sig begiva, vid bot från och med 5 till och med 100 kronor för en var, som icke ställer sig sådan uppmaning till efterrättelse.

Polismyndigheten må ock — — — — tillställningens förnyande.

I fråga om rätt i vissa fall för utlännings — — — — är särskilt stadgat.»

Detta vad städerna angår. Nämnda § av Ordningsstadgan för städerna kan dessutom utsträckas att gälla köping och annat samhälle med sammanträngd befolkning ävensom visst område i närheten av stad. De intrång, som på den övriga landsbygden utövats mot församlingsrätten,

har man sökt stödja på landshövdingeinstruktionen, varom vi närmare tala i en annan motion.

Här ovan anförda paragraf ur Ordningsstadgan för rikets städer står i klar strid mot strafflagen därutinnan, att den

1) inför anmälningssplikt, ehuru riksdagen avsiktligt borttagit påbudet därom ur strafflagen;

2) kräver tillstånd i och för sammankomster å offentliga platser, ehuru sådant enligt strafflagen aldrig tarvas;

3) medgiver polisen upplösningsrätt, när mötet ej anmälts, eller när föreskrivet tillstånd ej erhållits, ehuru strafflagen ej talar om upplösningsrätt i dylika fall;

4) tillåter polisen att i vissa fall förbjuda sammankomstens förnyande, ehuru strafflagen därom intet stadgar.

Försöken att värna församlingsrätten ha dels gått ut på att borttaga dessa olagliga bestämmelser i Ordningsstadgan, dels att giva församlingsfriheten grundlags helgd, såsom i Danmark, Preussen, Österrike, Italien, Spanien, Belgien och Holland är fallet. Sistnämnda syfte sökte hrr V. Vahlin och P. Andersson i Högkil vinna vid 1890 års riksdag genom ett tillägg till § 16 regeringsformen, vartill anslöt sig ett stadgande att närmare bestämmelser skulle träffas genom av Konung och riksdag gemensamt stiftad lag. Bland dem som i andrakammardebatten instämde med motionären märkas hrr P. Waldenström, Ollas A. Ericsson och Andersson i Nöbbelöv. Motionen avslogs dock — vi hade ju då ännu kvar de 22 lagligen tilldömda tullvännerna å Stockholmsbänken.

Men 1891 mötte ånyo en andra kammare, som verkligen återspeglade de röstberättigades mening. Där försöktes i en motion av Julius Mankell den andra vägen: att riksdagen i avvaktan på en lag rörande församlingsrätten skulle uppmana regeringen att omarbota § 13 i Ordningsstadgan, i syfte att därstädes givna bestämmelser om allmänna föredrag och sammankomster måtte till förekommande av missförstånd och godtycke ändras och förtydligas. Häremot opponerade sig emellertid dels dåvarande »centerns» ledare, häradshövding Lilienberg, dels S. A. Hedin, men ingalunda därför att reformförslaget ginge för vitt utan tvärtom. De funno det strida mot riksdagens värdighet att bedja Kungl. Maj:t omarbota ett olagligt stadgande. Hedin föreslog, att riksdagen måtte anhålla, »det Kungl. Maj:t ville upphäva de i § 13 av Ordningsstadgan för rikets städer intagna mot allmän lag stridande föreskrifter angående villkoren för församlingsrättens utövning.» Häre instämde bl. a. hr Olof Jonsson i Hof och första kammarens nuvarande talman greve

Hamilton. Oenigheten mellan församlingsrättens vänner medförde dock att båda förslagen föllo: Hedins med 105 röster mot 89, Mankells med 145 mot 43.

År 1892 antogs däremot av andra kammaren med 96 röster mot 93 i anslutning till en motion av hr Mankell följande tillägg till § 86 regeringsformen:

»Med församlingsfrihet förstås svenska mäns rättighet att sammankomma för överläggning om allmänt och enskilt ärende samt att med överläggningen fortfara, så länge intet mot lag stridande förekommer. Närmare bestämmelser i avseende på denna rätts utövande meddelas genom lag, som stiftas i den ordning 87 § 1 mom. stadgar.»

Hedin ville framför ordet »sammankomma» inryeka orden *utan föregående tillstånd*, varmed skulle angivas, att anmälningsskyldighet ej borde vara alldeles utesluten. Men hans åsikt vann ej bifall. Den tiden kunde andra kammaren rent av vara radikalare än S. A. Hedin.

Första kammaren avtog reformen utan votering. Nästa år, 1893, återupptogs den genom motion av hr Daniel Persson i Tällberg och antogs av andra kammaren utan votering men avslogs utan både debatt och votering av första kammaren.

Därpå fick frågan vila till efter storstrejken 1909, då de otaliga ingreppen mot arbetarnas demonstrations- och mötesfrihet tvungo arbetarpartiet att åter upptaga densamma. Motioner riktades dels mot landshövdingarnes administrativa godtycke, vartill vi återkomma i vår motion om landshövdingeinstruktionen, dels mot församlingsfrihetens otillfredsställande läge i allmänhet. På förslag av hr E. Söderberg m. fl. antog ock andra kammaren år 1911 med 107 röster mot 94 samma grundlagförslag som kammaren redan 1892 godkänt. Första kammaren avtog naturligtvis. Hr Trygger underströk därvid, att konstitutionsutskottet icke velat principiellt motsätta sig en lag om församlingsfrihet men samtidigt hävdade, att, även om en sådan lag antoges, Kungl. Maj:t ägde att på administrativ väg utfärda ytterligare bestämmelser.

År 1914 upptogs frågan återigen av samma motionärer som förra gången. I grundlagsförslaget var emellertid denna gång inryekt en passus, som hävdade rätten till offentliga demonstrationståg. En annan utvidgning förordades under kammardebatten av hr Staaff, vilken i detta sammanhang meddelade, att hans nyss avgångna regering ämnat framlägga en lag om församlingsfrihet. Han fann den passus i grundlagsförslaget, som stadgade, att överläggningen skulle få fortfara, »så länge intet mot lag stridande förekommer», vara väl sträng. Ty det vore hårt, om en

församling skulle upplösas, blott därför att en enda person haft ett lagstridigt yttrande, mot vilket församlingen kanske reagerat. Emellertid höll andra kammaren, som denna gång hade konstitutionsutskottet på sin sida, fortfarande fast vid sitt gamla beslut med 125 röster mot 70. I första kammaren kom det denna gång till votering, varvid förslaget avslogs med 69 röster mot 47.

Senast var frågan uppe vid 1916 års riksdag. Den upptogs då av arbetarpartiets förtroenderåd, som särskilt hänvisade till det bekanta mötesförbudet för hrr Lindhagen och E. W. Källman i Södertörn augusti 1914. Konstitutionsutskottet fann sig emellertid denna gång — på grund av den oenighet i vissa punkter, som vid förra riksdagen mellan reformvännerna framträtt — böra inskränka sig till att hos Kungl. Maj:t begära dels grundlagsförslag, dels förslag till en allmän lag, varigenom församlingsrätten skulle stadfästas och regleras. I detta yrkande instämde även ett par av utskottets högermän. Förslaget antogs av andra kammaren med 131 röster mot 62. Men första kammaren var ännu obevekligare än senast. Med 76 röster mot 43 avslög den motionen.

Det är en nedslående bild som här ovan anförda historik giver. Den visar hur ytterligt hopplöst det är att här i Sverige få igenom varje förslag som skyddar medborgarnes elementära rättigheter, även om detta är aldrig så moderat, och även om folkets och andra kammarens överväldigande del gillar detsamma.

Så mycket är tydligt, att någon grundlagsändring till församlingsfrihetens värn ej är att tänka på, så länge den nuvarande första kammaren sitter orubbad. Något framkomligare vore väl vägen att trygga församlingsfriheten genom en särskild för ändamålet stiftad lag. Men det kan utan vidare förutsättas, att en dylik lag för att godtagas av första kammaren måste läggas så, att den snarare borttager den lilla församlingsfrihet vi äga än utsträcker densamma. Dessutom har det i första kammaren flera gånger bestämt hävdats, att, även om en lag i ämnet antages, så kan Kungl. Maj:t därutöver utfärda en förordning som inskränker församlingsfriheten i de punkter ej lagen vidrör — för övrigt kanske också, det visar Ordningsstadgan för rikets städer, i direkt strid mot lagen.

Skall något göras, måste alltså en annan väg sökas. Dessbättre finns det också en sådan — den påpekades redan av S. A. Hedin år 1891. Regeringen kan på administrativ väg ändra Ordningsstadgan, som på administrativ väg tillkommit. Visserligen vore det, som Hedin framhöll,

icke riksdagen värdigt att anmoda regeringen omarbета en olaglig förordning. Men det vore riksdagen desto värdigare att kräva borttagandet ur förordningen av dess olagliga moment. Däremot är det knappast riksdagen värdigt att underlåta kräva något sådant.

Ett dylikt borttagande läte sig ock mycket lätt göra. Man behöfve blott ur ordningsstadgans § 13 mom. 1 bortskära orden »hålla allmänt föredrag, som ej är att hänföra till andaktsövning eller föreläsning vid läroanstalt, hålla allmänt sammanträde» samt vidare ändra de därpå följande orden »eller göra andra tillställningar av vad beskaffenhet som hälst» o. s. v. till »eller göra andra därmed jämförliga tillställningar», i vilket fall uttrycket komme att syfta på tillställningar jämförliga med konserter, baler, skådespel, förevisningar, lindansning o. d. Vidare borde i ²moment 2 efter orden »eller skall tillställning» insättas orden »som i mom. 1 omförmäles».

Må man väl märka att genom dessa ändringar församlingsfriheten ingalunda vore oreglerad. Tvärtom kvarstode fortfarande strafflagens kap. 10 § 15, vilken i själva verket högeligen inskränker församlingsfriheten. Denna § ger polismyndigheten rätt upplösa sammankomst, ej blott när däri något lagstridigt försiggår, utan ock när därigenom god ordning störes. Däri medgives uppenbart bl. a. rätt för polisen att upplösa friluftsmöten och demonstrationer, när genom dessa trafiken avsevärt hindras. Härtill komma dessutom Ordningsstadgans §§ 20—21, enligt vilka landshövdingar och överståthållaren, under medverkan av städernas myndigheter, samt i visst fall magistraten direkt ha makt att vid behov utfärda särskilda ordningsföreskrifter. Att dessa paragrafer, sådana de nu stå, giva myndigheterna alldeles för mycken rätt att inskränka församlingsfriheten, synes oss uppenbart. Bl. a. öppna de en farlig möjlighet att i förväg förbjuda möten och tåg i det fria. Men om regeringen borttager de övriga inskränkningarne av församlingsfriheten ur Ordningsstadgan, så har den därmed till ledning för myndigheternas tolkning av §§ 20—21 angivit, att dessa ej få utnyttjas till att under sken av nit för ordningen inskränka församlingsfriheten.

I detta sammanhang må anmärkas, att i Frankrike anmälningsplikten för offentliga möten borttagits år 1907. Dock kvarstår den för friluftsmöten. I Danmark behöva däremot ej ens friluftsmöten anmälas. Dock kunna de förbjudas, när det kan befaras, att det offentliga lugnet skall störas. I England finnes icke alls någon lag som reglerar församlingsfriheten, denna förutsattes som given. Möten å offentliga platser kunna väl förbjudas men behöva ej anmälas. Faktiskt synas de mycket sällan förbjudas. Alla skildringar om förhållandena i England samstämma där-

uti att församlingsfriheten där frodas mer än i kanske något annat land, och i en grad varom vi härhemma ej kunna göra oss en föreställning. Vi för vår del hava också den originella uppfattningen, att Sverige hädanefter bör tävla med världens friaste länder, ej som hittills med de mest tvångstyrda.

Det är sant, att S. A. Hedin ej ville hava något ovillkorligt förbud mot *anmälningsskyldighet* inskrivet i grundlagen. I samma riktning uttalade sig Karl Staaff. Men därav kan man ingalunda sluta, att någon av dem hyste några egentliga sympatier för nämnda skyldighet. Hedin brydde sig ej ens om att i kammaren försvara detta sitt yrkande. Han liksom Staaff ville väl snarare göra vissa medgivanden på denna punkt för att minska reformfiendernas motstånd. Skulle nu någon, i motsats mot vad vi anse nödigt, hålla på *anmälningsskyldighet* till friluftsmöten (att ej sådan skall krävas för möten inomhus anse vi vara själfvallet för alla reformvänner) så kan detta vinnas genom att regeringen framlägger bestämmelser därom i en lag om församlingsfrihet. En dylik lag skulle, om ovan anförda ändringar i Ordningsstadgan dessförinnan vidtoges, sannerligen ej bliva svår att genomföra. Ty då gällde det ju *inskränkningar* i en förefintlig frihet och sådana ha i Sverige städse varit lika lätta som inskränkningar i tvånget varit svåra att genomdriva. Högern och första kammaren äro absolut likgiltiga för varje lagstiftning om församlingsfrihet, så länge det nuvarande olagliga tvånget råder. Avskaffa tvånget, gör för en gångs skull de rådande förhållandena i någon liten mån sådana som vänstern önskar dem, och det blir lätt att få en någolunda godkännelig lag igenom. Vi för vår del skulle emellertid helst se att, efter Englands exempel, alls ingen lag och håller ingen förordning om saken förefunnes, varemot det nog här, med våra gamla tvångsinstinkter, blir nödvändigt att, så fort ske kan, inskriva församlingsrätten i grundlagen.

Att i väntan därpå borttaga de olagliga bestämmelserna i Ordningsstadgan bör vara regeringen desto angelägnare, som det endast vore logiska konsekvenser av dess medlemmars tidigare uttalanden. Nuvarande statsministerns namn står under konstitutionsutskottets reformvänliga utlåtande av 1914 och 1916. I det förra uttalas: »Så mycket mindre rimligt måste det — — — te sig, att en så viktig medborgerlig rättighet som den, varom här är fråga, skall till sin praktiska tillämpning vara utlämnad åt Kungl. Maj:ts administrativa lagstiftning. — — — Under sådana omständigheter är icke uteslutet, att de i administrativ ordning uppdragna gränserna göras snävare än skäligt är». En som underskrivit detta bör vara ivrig att, som vi här föreslagit, ur vår

administrativa författningssamling utplåna oskäligt snäva bestämmelser, som ej rätteligen höra dit — ty väl att märka, vi ha *ej* yrkat på någon ny administrativ förordning utan på att vissa hittillsvarande administrativa förordnanden skola borttagas. Regeringens övriga liberala medlemmar ha säkerligen som ledamöter av kamrarne understött de av konstitutionsutskottet förordade reformförslagen. Hrr Thorsson, Rydén och Palmstierna slutligen ha genom sin underskrift av 1916 års motion fällt en så sträng dom om nu rådande administrativa godtycke på församlingsrättens område, att de måste förutsättas med iver gripa första tillfälle att göra slut därpå.

Vi kunna alltså ej tänka oss, att regeringen blott på grund av första kammarens oundvikliga avslag skall underlåta att vidtaga här förordade viktiga åtgärd till rättens och frihetens skydd, vilken den när som hälst kan vidtaga. Den är ju en parlamentarisk regering och har därmed klart förklarad, att den stödjer sig på andra kammarens flertal och på det ensamt. Ett uttalande av andra kammaren bör alltså i detta fall vara nog.

I detta sammanhang må tillfogas en allmän anmärkning:

Den administrativa lagstiftning som enligt vår författning regeringen ensam äger utöva är en betydande makt. Denna makt utövar högern utan tvekan till sin förmån. Men när vänstern sitter i regeringen, drar den sig för att utöva den makten. Dess förmåga att stifta allmän lag och grundlag i enlighet med sitt frisinnade program är så gott som ingen; den strandar på första kammarens veto. Desto ivrigare borde den då vara att utnyttja den administrativa lagstiftningsmakten till förmån för de fattiga och undertryckta folklager, vilka skänkt den sitt förtroende, och vilkas länge eftersatta rätt den sagt sig vilja främja. Endast på det viset kan den ock driva högern till eftergift i grundlags- och allmänna frågor. Ty högern viker endast för makt, och först när den ser att folket och dess regering vågar nyttja de medel lag och författning lägger i dess hand, kommer den att nedlåta sig till förhandling på lika fot med folket; först då dess privilegierade ställning raserats, kommer den att vilja inlåta sig i fri tävlan på allmänna rösträttens grund, med de andra partierna.

Vi yrka alltså, att andra kammaren för sin del måtte besluta:

att riksdagen anhåller, det Kungl. Maj:t ville borttaga de församlingsfriheten inskränkande föreskrifterna i Ordningsstadgan för rikets städer, så att dess § 13 hädanefter må lyda:

Mom. 1. Var och en, som vill i stad eller å dess område giva offentlig föreställning, såsom skådespel, lindansning, konstridning, förevisa djur, konststykke eller annat dylikt, hålla konsert eller eljest utföra musik, anställa maskerad, bal, lekstuga eller andra nöjen eller göra andra tillställningar av därmed jämförlig beskaffenhet, vilka genom allmän tidning, anslag eller annorledes kungöras, eller vartill inträdeskort försäljas eller avgift på ett eller annat sätt från allmänheten fordras, begäres eller mottages, eller till vilka allmänheten eljest har tillträde, skall därom göra anmälan hos polismyndigheten. I fall tillställningen — — — behörigen anmäld.

Mom. 2. Är fråga om maskerad, bal, lekstuga, lindansning, positivspelning eller dylikt, akrobatiska konststycken, konstridning, djurförevisning eller andra med dessa jämförliga tillställningar, eller skall tillställning, som i mom. 1 omförmäles, äga rum på gata, torg eller annan allmän plats eller på annat under bar himmel beläget ställe, till vilket allmänheten eljest har obetingat tillträde, då skall polismyndighetens tillstånd avvaktas, och vare förbjudet att, innan tillstånd meddelats, utlämna inträdeskort, fordra, begära eller mottaga avgift.

Mom. 3—7. Den som gjort anmälan — — — är särskilt stadgat (= nuvarande lydelsen).

Stockholm den 26 januari 1918.

Alfr. Werner. *Fabian Månsson.* *Ernst Hage.*
C. O. Johansson, Sollefteå. *Ivar Vennerström.* *K. J. Karlsson.*
Sten Berglund. *O. W. Lövgren.*
